

Enrique Ventura, un creador polifacètic

Per Jordi Riera Pujal

Enrique Ventura (Madrid, 1946) és un dels grans autors de les darreres dècades del món del còmic i una persona entranyable per a tots els que tenim la sort de conèixer-lo en persona. Ventura és un home apassionat per la seva feina, que sap difondre generosament el seu gran bagatge intel·lectual i artístic en tot el que crea. En la seva llarga trajectòria professional ha demostrat ser un autor polifacètic.

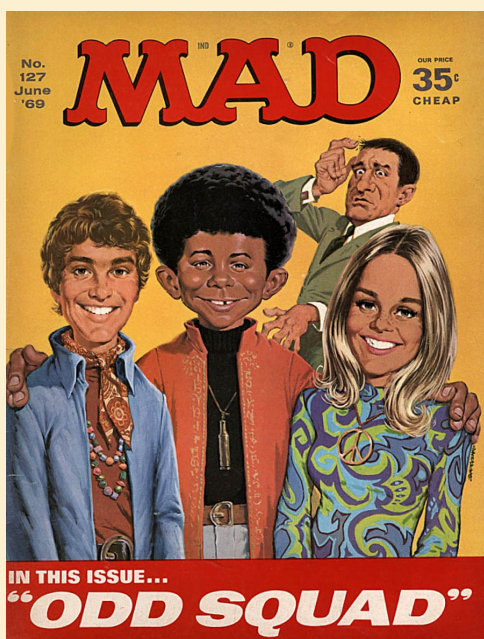
És dibuixant, il·lustrador, guionista i escriptor, i fins i tot ha col·laborat en projectes de videojocs, animació i cinema. A les entrevistes, les espistes les sap amanir amb tocs d'erudició i de l'humor juganer que el caracteritzen. Amb el seu gran company i cosí carnal Miguel Àngel Nieto (1947-1995) van compartir amistat i historietes, formant una gran parella creativa fins a la prematura mort del guionista.

Pertany a la generació que va créixer sense televisió, però en un entorn ple de tebeos. Molts autors joves han començat a dibuixar imitant els autors que els agradaven més. Qui eren els teus ídols?

A casa només es compraven els còmics de Bruguera, que eren els més barats. Els «de duro», és a dir, superherois, Roy Rogers, etc., no entraven en el pressupost casolà. Després de pispar-ne uns quants, els anava canviant per altres en una llibreria propera a un preu assequible, i així vaig poder conèixer-los. Particularment m'agradava el Boixcar d'Hazañas bélicas i el dibuix d'El Sargento Preston i el d'El Llanero Solitario. Després van aparèixer a Espanya *Flash Gordon* (m'agradava més Dan Barry que Alex Raymond, ja em perdonaran), *Rip Kirby* (en aquest cas Raymond = Prentice), *Ben Bolt* (meravellosos contrastos de blanc i negre de Cullen Murphy), *El Hombre Enmascarado* (aquí m'agradava molt el dibuix maldestre però misteriós de Lee Falk, encara que més tard em vaig decantar per Sy Barry), *Julieta Jones* i d'altres.

Però tant el meu cosí Miguel Ángel com jo ens interessàvem més per l'assumpte de l'humor, així que, quan els còmics estrangers van fer la seva aparició al país, ens en vam anar de cap a *MAD* i a *Pilote*, crec que les dues millors revistes d'humor estrangeres de la història (parlo de les que ens arribaven aquí).

I allà hi havia Jack Davis, Mort Drucker, Gotlib i uns quants més, així que vaig signar un contracte mental amb ells i em vaig dedicar a copiar-los i a aprendre d'ells amb totes les meves forces (dels dos primers, perquè el mestre Gotlib també els anava per darrere i em guanyava de molt). I així ha anat la cosa.

Mad, 1969; Pilote, 1964

Que no m'oblidi d'esmentar Manel Ferrer, que amb el seu dibuix em va animar a fixar-me en els ianquis. Gràcies, Manel! :-)

En una entrevista vas comentar que hi havia gent que volia ser torero, policia o lladre, i tu ho tenies molt clar: volies ser dibuixant. En una època en què ser dibuixant de còmics no tenia gaire prestigi social ni grans expectatives econòmiques, va ser fàcil que el teu entorn familiar acceptés la teva vocació?

Va ser una mica complicat. El meu germà gran estudiava Medicina, i jo havia d'estudiar una carrera. Llavors no hi havia totes les alternatives professionals d'ara. O feies una carrera o eres un fill de papà o el fill d'un botiguer. Si no, només et quedava ser venedor de corbates. Em vaig decidir per Arquitectura, perquè tenia facilitat pel dibuix, i allà era una assignatura dura. Bé, doncs m'hi vaig matricular, però... tatxan!

Eren els feliços 60-70. *Hippies*, Beach Boys, Kerouac, Ionesco, etc. El meu cosí Miguel Ángel, pel mateix procediment parental, estava estudiant Medicina, però fèiem molt el brètol amb el nostre company Tino, el rei dels intel·lectuals (quan llegia una pàgina d'un llibre l'arrencava, perquè a casa ja no li cabien).

En aquestes aventures ens van caure les escates dels ulls i vam decidir que no volíem veure'ns convertits en uns burgesos amb corbata. Amb bastant de disgust als clubs casolans, vam deixar les respectives carreres i ens vam llançar a l'aventura. Per mitigar els disgustos familiars, ens vam apuntar a Tècnic Publicitari, que arrencava aquells dies. Semblava fàcil i hi havia unes nenes de primera. I allà, per causes que serien llargues d'explicar, ens va venir la dèria d'arrencar en aquest negoci.

Miguel Ángel Nieto era el teu cosí germà i un gran escriptor. Què us va induir a treballar en les historietes d'humor i no en gèneres com el d'aventures, en el de terror o en altres que llavors estaven en voga?

Sam y la Morsa, Molinete, 1973

Trinca, 1972

A les nostres dues famílies teníem la sort de comptar amb pares intel·ligents i amb un magnífic sentit de l'humor, i sempre ens van educar en aquest sentit. El meu era admirador de Jorge Llopis, Muñoz Seca, Poncela i La Codorniz, i quan estàvem avorrits (gairebé mai) ens llegia uns *Diálogos para besugos* escrits per ell mateix que superaven els de Matías Guiu i els altres.

D'altra banda, les historietes de terror i d'aventures ens semblaven contes per a ximpls (de fet, la majoria ho eren), els superherois ens semblaven pèssims, i l'única cosa seriosa semblava l'humor.

En els vostres inicis vas buscar referents a l'estranger en revistes com MAD, Spirou, Pilote... Era fàcil accedir al material a Madrid?

Sí, tot i que havies d'apuntar bé a quin quiosc dirigir-te.

Les vinyetes que es publicaven a Bruguera o a la revista TBO feien un tipus d'humor que potser no us interessava tant?

És clar que ens interessava, era boníssim. El meu pare era fan de *DDT*, *Can Can*, *Tío vivo*, etc. Era més d'acudits que d'historietes, així que *TBO* o *Pulgarcito* entraven menys a casa.

Quan estàveu col·laborant a la revista infantil Molinete, us va plantejar dibuixar per a Trinca (1970-1973), que llavors era la revista més innovadora del mercat. Va ser fàcil entrar a col·laborar a Trinca?

Aquí hi ha una anècdota digna d'escriure-la: com que ens va agafar molt fort això de convertir-nos en comicares, ens passàvem moltes nits investigant tècniques, procediments i *truquis* per ser-ho, i, quan vam creure que estàvem preparats per a l'examen final, vàrem decidir fer dos exemples per a les dues millors revistes del mercat: l'estrangera *Pilote* i la nacional *Trinca*. Sense dilació, com que llavors no existia internet, ens vam traslladar a París, amb la carpeta sota el braç, on vam tenir una entrevista amb l'entranyable Goscinny.

El personatge que més tard es diria Julius, *Maremagnum*, *Trínca*, 15/02/1973

Li vam ensenyar la historieta que havíem confeccionat amb *look Pilote*, ens va felicitar per la feina i ens va explicar que a la seva revista aquell tipus de còmic no hi tenia cabuda. Inassequibles al desànim, vam anar a la redacció espanyola amb la historieta amb *look Trinca* i, després de la corresponent entrevista, se'ns va suggerir que provéssim en un altre lloc, que la historieta no lligava amb aquella publicació.

Ja a casa, quan ens consolàvem dels fracassos a força de cubates, vam rebre la visita del dibuixant

Vicente Alcázar, que ens va deixar anar aquestes paraules bíbliques: «Per què no envieu les historietes al revés?». Oli en un llum. A *Trínca* ens van publicar la que havia llegit Goscinnny (¡Es que van como locos!) i a *Pilote* van acabar publicant-nos la de *Trínca*.

Vam aprendre una bona lliçó, que dedico als principiants: si heu de presentar una historieta a una editorial, no feu res que hi tingui a veure. D'això ja en tenen. Feu alguna cosa completament diferent, que és el que els falta.

Pots recordar com era la redacció de *Pilote* i la figura del genial guionista d'humor que va ser René Goscinnny?

Tinc records vagues d'un edifici gran blanc i un despatx mitjanament gran, amb Goscinnny assegut a l'altre costat de la taula. No va fer falta intèrpret, ara no sé si perquè Goscinnny parlava espanyol o perquè Nieto i jo ens defensàvem amb el francès que havíem estudiat al batxillerat.

Ens vam donar la mà i el director de *Pilote* va estudiar amb atenció el nostre material, assentint en silenci amb el cap. Després ens va felicitar per les pàgines i seguidament ens va dir allò que no lligaven amb la revista, etc., etc. El record més nítid és de la seva cara amable i somrient. Un gran tipus, aquell René.

Parla'ns dels autors que us van influenciar per realitzar les magnífiques sèries *¡Es que van como locos!* (1972) i *Maremagnum* (1973), que van fer per a *Trinca*.

Ja he comentat que els meus guies divins sempre han estat Mort Drucker i Jack Davis. Pel que fa al guió, el gran Gotlib i els no menys grans germans Marx, pel que fa a allò de *no hi ha res sagrat*.

Maremagnum va ser una idea de l'editorial de fer un còmic llarg. El Miguel Ángel mai havia treballat en una cosa així, o sigui que em va lliurar la primera pàgina del guió sense tenir ni idea del que vindria després. Al final va aconseguir que allò fos gairebé coherent, encara que és una pena que no hagués seguit al seu aire.

Quines condicions ha de tenir una historieta per ser una bona paròdia, que ve a ser com una sàtira sobre l'obra d'un altre autor o autors?

No hi ha regles, però és complicat quan has de parodiar alguna cosa còmica. I fer una caricatura d'una persona, d'acord, però d'un personatge de còmic o d'un dibuix animat, ja és una altra història. Uf.

Com era treballar en equip amb Nieto als guions? Què destacaries de la seva feina?

Em deixava participar i admetia les meves opinions sense problemes. Era, efectivament, un gran escriptor, tant d'humor com de coses més serioses.

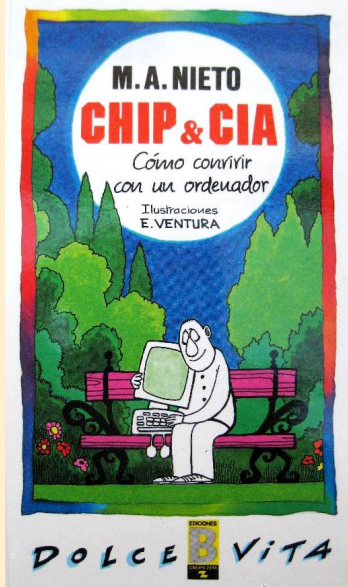

Trinca, 1/03/1972

A casa tinc uns quants llibres escrits per ell que no puc publicar perquè se'n va anar sense donar-me permís per fer-ho. De tota manera, a les llibreries hi ha la fabulosa *Historia de madera*, i per mi Michael Ende ja es pot dedicar a sembrar cogombres.

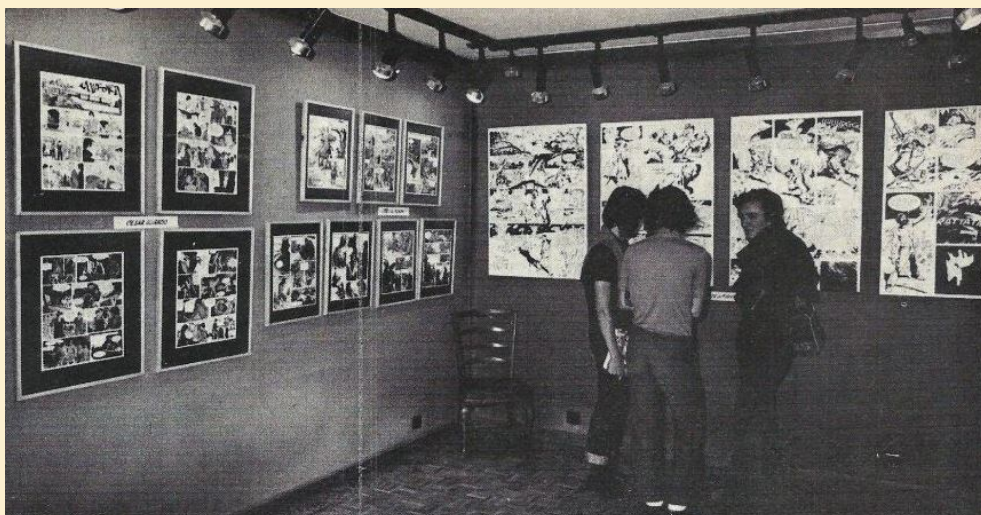
El 1972 us n'aneu a València amb les vostres historietes de *Trinca*, a un simposi de còmic. Allà coneixeu, entre d'altres dibuixants, Carlos Giménez i Enric Sió. Tots dos s'havien iniciat treballant per a agències, però ja estaven en una altra etapa professional i treballaven en un tipus de còmic més adult i més personal. Què recordes del Carlos Giménez de llavors?

En aquell simposi hi havia el bo i millor del còmic espanyol (no ens oblidem de Luis García, Palacios, els De la Fuente, Calatayud i tot l'elenc restant). En cert moment, a Carlos Giménez, a qui jo admirava (i encara ara), li van preguntar si el podien fotografiar. Ell va dir: «D'acord, però amb el Ventura i el Nieto». Si aquestes paraules les hagués pronunciat Cara Delevingne, no m'haurien impressionat tant. I, bé, ara aquell mite vivent per a mi és el Carlangas, però no hi ha dubte que segueix sent el millor autor de còmics que conec.

L'Enric Sió tenia un perfil més intel·lectual del que era habitual entre els dibuixants de còmic. Com va ser la vostra relació?

Molt bona, però curta. Va ser un gran tipus i un magnífic narrador. Em va ensenyar la seva manera de treballar, i de vegades penso que és una llàstima que no arribés a temps a Google Imatges.

Simposi del Còmic a València, *Trinca*, maig 1972.

Van ser ells que us van convèncer que us traslladéssiu de Madrid a Barcelona?

Sí. *Trinca* desapareixia, i a Madrid el món editorial anava de caiguda. El més sensat era fer-los cas i emigrar als Països Catalans.

Allà vam acabar muntant un estudi a Cadaqués amb Luis García, en el qual vàrem conviure uns deu anys.

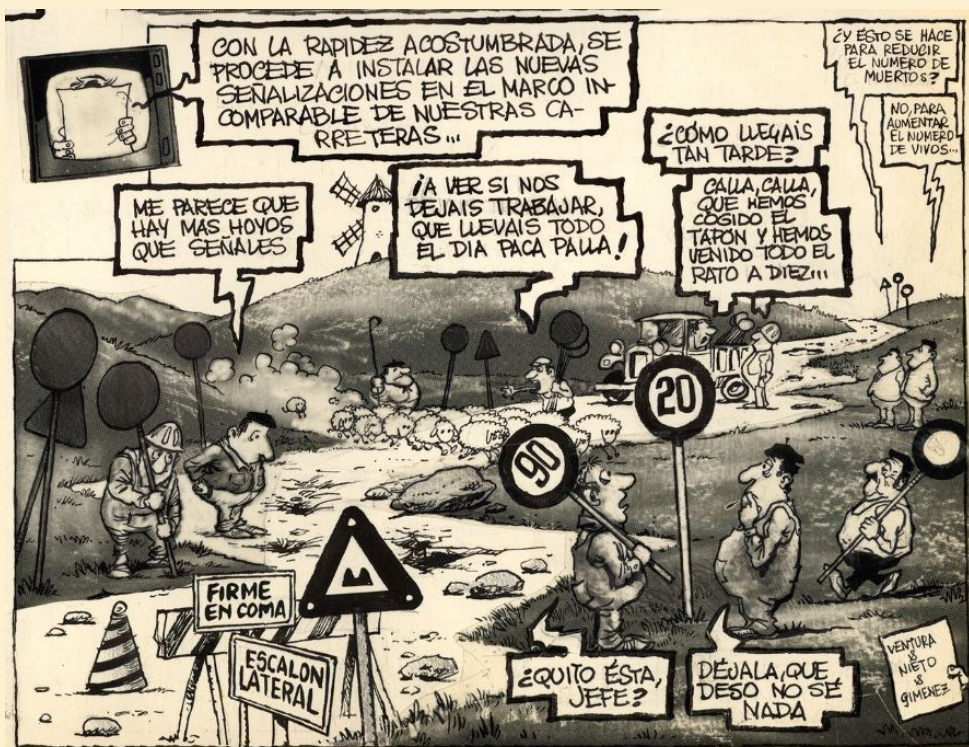
Vau trobar moltes diferències culturals entre les dues capitals?

No. En aquell temps les noies ens semblaven més maques allà que a Madrid, tot i que ara són per l'estil.

Mai he entès aquesta controvèrsia idiomàtica tan popular. Jo soc un manta amb els idiomes, i en els cinquanta anys que he viscut a Catalunya mai he tingut cap mena de problema amb la comunicació. Sempre se m'ha parlat en castellà, fins i tot malgrat els meus maldestres esforços per parlar català. I no he aconseguit enemistar-me amb ningú (i crec que és recíproc).

En general en el dibuix humorístic es considera que un estil caricaturesc i sintètic, amb pocs traços, és més directe per transmetre l'efecte dels gags. Molts autors destaquen per un dibuix molt funcional. El teu estil és més detallista i perfeccionista. Creus que transmet l'humor d'una manera diferent, potser més tendra i menys abrupta?

Ni idea. La veritat és que ho faig perquè em surt així.

Col·laboració amb Carlos Giménez, 1974

Tinc la impressió que quan vaig treballar a *La Vanguardia* (amb Toni Coromina), el meu estil de dibuix —molt detallat— rebaixava la faceta còmica de l'assumpte, però ves a saber.

Algun autor m'ha comentat que les muses només el visiten quan es posa davant del tauler per treballar. Altres, en canvi, estan tot el dia obsessionats amb les seves creacions apuntant idees en un paperet. Ets d'algun dels dos bàndols?

Sí, és clar. El 90 % dels guions de les historietes venen de la taula de treball, on faig dibuixets en un paper que em van suggerint idees, però si fa bon temps també està bé la terrassa d'un bar o un parc. Les novel·les juvenils les vaig escriure íntegrament fora de casa, a l'interior de bars plens de gent sorollosa. És sabut que llavors les Muses se m'acostaven perquè era l'únic que estava en silenci.

Us en vau anar a fer de hippies a Cadaqués. Com recordes la teva estada en aquell paradís de la progressia de l'època?

Bé... Dies de cubata i Roses (cubates perquè beviem poc vi, i Roses perquè era la ciutat més propera a Cadaqués). Hi hauria material per escriure un llibre sobre aquella època, però, bé, va passar, i el més sensat és recordar que s'hi van materialitzar *Las sonrisas*, que es van publicar a *Rambla* i possiblement d'aquí a poc a Amaníaco Edicions.

Com recordes la vostra primera feina a Barcelona, treballant amb un humor sense paraules en l'àlbum *King tongo* sobre el mite de King Kong?

Va ser un plaer fer-ho, i aquí entra una cosa divertida: l'editor (que feliçment no recordo qui era), a l'hora de presentar-li la factura, ens va preguntar molt seriós per què volia cobrar el guionista si els acudits eren muts. A la fi l'home va entendre l'assumpte i no hi va haver cap problema.

La revolució a Iran, *El Jueves*, 19/12/1979

King Tongo, Euredit, 1973

És fonamental la documentació en el tipus de dibuix que realitzeu? Com et documentaves en l'era preinternet?

És clar que és fonamental. En aquella època fosca a. G. (abans de Bill Gates) teníem una habitació plena de prestatgeries en les quals guardàvem i ordenàvem fotos de revistes retallades i enganxades en quartilles. Hores i hores de retallar i fixar quadradets de paper en un paper més gran. Em penso que teníem nosaltres més fotos que Google Imatges (un elefant cagant, per exemple). De vegades comptàvem amb ajudants voluntaris que s'ho passaven pipa fent-ho.

A la revista *Butifarra!*, dirigida per Alfonso López, va treballar en una revista amb una clara ideologia d'esquerrres. Com recordeu l'experiència?

Estupenda. Tot i que en aquells moments estàvem a *El Papus*, que no era especialment fatxa, i he de dir des d'aquí que a *Trinca* (que era de la Delegación Nacional de la Juventud, filla de *Flechas y Pelayos*) van col·laborar Palacios, els De la Fuente, Giménez i uns quants més no exactament de dretes.

Crèieu que la revolució era a prop o només esperàveu contribuir a la desaparició dels usos i costums d'una dictadura especialment corrupta?

Això últim. En aquells temps pensàvem que allò no s'acabaria mai.

Recordeu qui us va cridar per col·laborar a *El Papus*, en aquell temps la revista satírica més incisiva i mordaç?

No sé ben bé qui va ser. Ho sento per qui fos, perquè ens va arreglar la vida, ja que vivíem a Cadaqués tirant dels pocs estalvis mentre assajàvem noves fórmules comicaires.

Pots explicar algunes anècdotes de la redacció i dels dibuixants que hi vàreu conèixer?

Butifarra!, número 14, 6/1/1976

El dia que vam arribar a la redacció gairebé ens atropella una cadira de rodes, en la qual hi havia assegut el Pañella, que imitava un discapacitat i era llançat per l'Óscar i l'Ivà des de l'extrem d'un passadís fins a l'altre, on el Pañella i la cadira xocaven i queien, amb grans riallades del mateix Pañella i dels altres espectadors.

En qualsevol moment, mentre estaves dibuixant (llavors no hi havia e-mails ni foteses i tot es fabricava *in situ*), senties un cop i una vibració darrere teu, et giraves i, a la paret, et trobaves clavat un enorme ganivet de muntanya que acabava de llançar l'Ivà (cal dir que, feliçment, hi tenia molta). Era la seva manera de divertir-se.

Molinet, on va publicar per primera vegada, l'editava una entitat religiosa; Trinca era una revista juvenil editada per gent de dretes. Potser va ser amb Butifarra! i amb El Papus on vàreu trobar una mica més de llibertat creativa?

Mai vam tenir cap problema pel que fa a censura en cap de les dues revistes. Les úniques recomanacions editorials van succeir molt després a *La Vanguardia*, en què, depèn de com, un acudit es podia posposar perquè «el director anava a dinar demà amb Pujol, i era políticament incorrecte que l'Honorable es veiés fent alguna bestiesa», i coses així.

Vàreu tenir problemes amb la censura i amb la justícia tardofranquista o la de la transició?

A *El Papus* molts, deixant de banda l'assumpte de la bomba. La revista era segrestada freqüentment, i llavors el director treia una revista alternativa perquè no ens quedéssim sense feina els col·laboradors. I tot l'*staff* anàvem als jutjats gairebé un cop al mes

A la portada: Enrique Ventura, el periodista Turró, Adolfo Usero i Óscar. *El Pápus*, número 170, 3/11/1976

Vas participar també com a model en algunes de les fotografies satíriques que sortien a la portada i a les pàgines interiors?

Crec que només en una o dues. En una imitava un guerriller de Crist Rei, que em va costar l'arrest domiciliari. El Miguel Ángel Nieto també va participar en les *Papunovelas*, i en una d'elles va ser cuinat per una antropòfaga, que aquesta sí que estava per menjar-se-la.

Teníeu por de les amenaces de la ultradreta, que després es van arribar a concretar amb l'atemptat a la revista (1977)? Com vas viure aquesta època tan dura per fer humor?

Per fer humor, per desgràcia, les circumstàncies adverses són una bona recepta. Els meus pares m'explicaven com sobrevivia a la guerra a força de cullerades d'humor. D'altra banda, però, cal dir que no ens ho passàvem gens bé.

Uns mesos després de la bomba vas deixar la revista, que havia patit molts canvis en la direcció. Us va cridar Tom el 1978 perquè anéssiu a *El Jueves*, on continuaríeu realitzant paròdies de sèries de televisió o de pel·lícules. Es va notar un canvi important en l'ambient de la redacció?

En absolut. Érem els mateixos animals en un altre zoo. Es palpava en l'ambient una lleu intenció de «no molestar ningú», però res important.

A principis de 1979 inicias *Grouñidos en el desierto*. El protagonista era Groucho (Julius), que era un personatge recurrent vostre ja des de les historietes aparegudes a *Trinca*. Va ser una idea de Gin? Com us va plantejar la sèrie?

El mestre Gin, a qui estimo com un segon pare, perquè ens va protegir i ens va ensenyar a Nieto i a mi durant l'època en què vivíem, no va ser l'autor de la idea.

Grouñidos en el desierto, El Jueves, número 120, 24/5/2000.

El suggeriment va venir del gran José Luis Martín. *Grouñidos* es deu a ell.

Quan ens ho va proposar, el Miguel Ángel li va contestar: «Primer li ho hauríem de consultar». Així ho vam fer, i la resposta de Julius en la primera historieta va ser: «Sí, si em deixeu fer de dolent».

***Grouñidos en el desierto* és un referent entre les historietes d'humor d'aquest país, se segueix publicant avui dia. Ha canviat molt en Julius aquests anys?**

Traient els matisos entre els diferents guionistes que ha tingut, crec que molt poc. El Nieto era, bé, el Nieto. Després hi

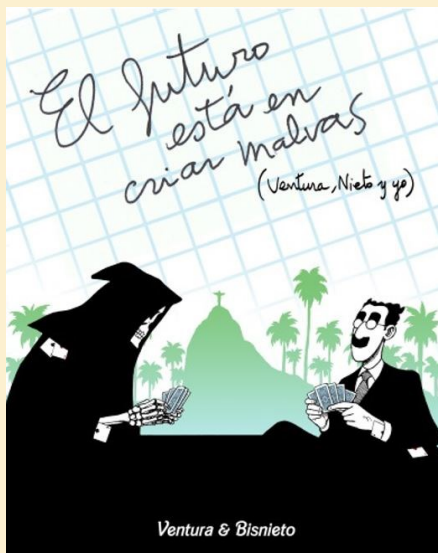
va haver el Josep Maria Beà, amb el seu inimitable sentit absurd i kafkià, després Ion Arretxe, poeta, erudit i intel·lectual que el va introduir en la història, i ara jo, que miro de no quedar-me enrere rebregant-me les set neurones i mitja que em queden.

Vols recordar una mica la figura de Bisnieto? Com us vau conèixer? Va ser fàcil convence'l perquè col·laborés?

A Ion Arretxe el vaig conèixer a Barcelona, quan treballava a la productora Equip. Era un xaval tan maco que de seguida vaig procurar fer-me amic seu, i ho vaig aconseguir.

Ion era un brollador d'idees, a l'estil de Nieto, i em va dir que era fan nostre des dels nostres inicis. Xerrant xerrant, va sorgir la idea que fes guions per a *Grouñidos*, i va assentir encantat. Mai va accedir a acceptar-me ni un euro, i va estar fent els guions de les pàgines molt abans que se li ocorregués el nom de Bisnieto.

Un dia em va ensenyar un guió de 40 pàgines que es deia *Ventura, Nieto y yo*, i que era un homenatge a Nieto i a mi. L'hi vaig agrair (era un guió magnífic), però, és clar, no era publicable (almenys per mi, ja que es feia estrany que m'autohomenatgés), però entre una cosa i l'altra ho vaig dibuixar, i Ion li va canviar el títol pel d'*El futuro está en criar malvas*. Crec que és un gran llibre de Julius, però encara està sense publicar.

Em pots comentar la tasca del gran Beà a la sèrie? Per cert, no recordo la seva signatura a les pàgines. En quina època va ser?

Els guionistes de *Grouñidos* (exceptuant Nieto i Bisnieto) mai signaven. Beà em va ajudar en una època anterior a la de Bisnieto, i si es rellegeixen les pàgines és fàcil reconèixer-hi l'inimitable i delirant estil kafkià d'aquest grandíssim autor de còmics i novel·les. Li estaré eternament agraït per la seva col·laboració.

Ets dels millors dibuixants actuals, insufles dinamisme i ganes de viure en les teves

vinyetes. La tècnica cinematogràfica t'ha influït en la teva manera de narrar en les historietes?

Dibuixo de l'única manera que sé. Ara tinc la sensació (segurament certa) que abans ho feia millor, però, bé, abans també corria més de pressa i tant me fa.

Sempre he posat la dinàmica cinematogràfica per sobre de la seqüencial (els mangues ara fan el mateix), i cal dir que entre cineastes i historietistes hi ha un sentit recíproc, i les pel·lícules més eficients gairebé sempre han tingut un dibuixant d'historietes fent l'*storyboard*.

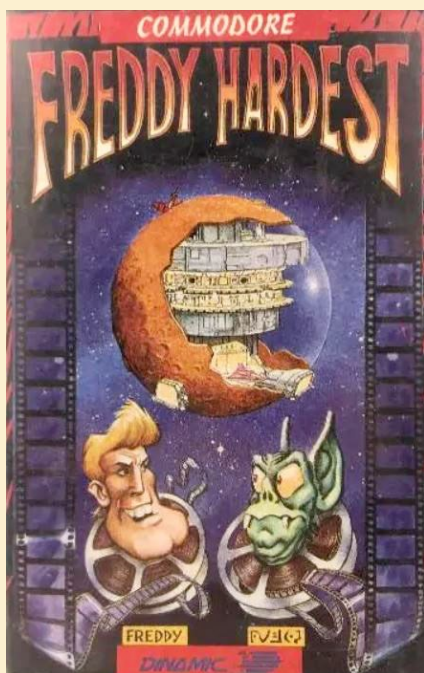
Ens pots parlar una mica del teu estil de dibuix? Et consideres autodidacta?

Conec pocs autors autodidactes. Qui més qui menys, tots hem cuinat una sopa en la qual els ingredients són tots els mestres que has admirat en algun moment. De manera conscient o no. La meva recepta: Mort Drucker, Jack Davis, Gotlib, Gin, Ibáñez, Carlos Giménez, Zaragüeta (les seves estupendes il·lustracions d'*Antoñita La Fantàstica*), Thomas Henry (Guillermo Brown), Stuart Tresilian (*Aventura en...*), Ronald Searle —uau!—, Harvey Kurtzman, Manuel Vázquez, Will Eisner, etc.

Has col·laborat en multitud de revistes, com *Barrabàs*, *El Cuervo*, *Troia/Trocha*, *El Jueves*, *Rambla*, *Nacional Show*, *Titanic*, *Pilot*, *Fluide Glacial*, *Virus*, *Alterlinus*, *Telele*, *Kung-Fu*, *HDiosO*, *TBO*, etc. Alguna col·laboració que vulguis ressaltar?

Totes han estat estupendes.

Et vas interessar molt aviat pels ordinadors. Fins i tot vas dibuixar un temps per a fabricants de videojocs. Com vas començar en aquest món?

Aquesta afició la compartíem Nieto i jo. Ell es va comprar un Spectrum, aquell de les tecles de goma, i a mi el Charlie Romeu em va regalar un Vic 20 de Commodore que, al seu torn, li havia regalat el banc. Aquí vam començar les nostres aventures informàtiques. Al cap d'un temps, el Miguel Ángel manejava un PC i jo una Amiga 500. Amb aquelles màquines es podia canviar el món, i, bé, nosaltres no, però els altres bé que ho han fet.

Jo feia música i *animatics* publicitaris, i allò ens donava per cubates i Ducados.

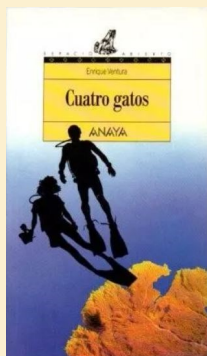
Dinamic ens va encarregar el disseny de *Freddy Hardest* i ho vam fer. Llavors els jocs venien en cassets, com la música del Dúo Dinámico.

Ara, entre el simulador de vol (*Flight Simulator 2020*) i la feina, la meua vida consisteix a contemplar durant tot el dia els meus dos monitors i aixecar-me de la cadira únicament per pixar.

Comenta'ns com va començar la teua faceta literària. Com va sorgir l'oportunitat?

Va ser una mica per casualitat. Una tarda va passar per casa el premiadíssim i magnífic escriptor de novel·la negra Andreu Martín i li va suggerir a Nieto que escrivís una novel·la. Després es va girar cap a mi i em va dir: «I tu, per què no n'escrís una també?». La meua resposta va ser la de costum: «Jo me les compro fetes», i així va quedar l'assumpte. Això era a la primavera. Aquell estiu vaig anar amb la meua família a estiuar a El Burguillo, que té un pantà amb la torre d'una església que surt. Com que tenia un mes sencer sense autopermís per agafar un llapis, vaig recordar el consell de l'Andreu i vaig posar fil a l'agulla, i mentre va durar aquella feina m'ho vaig passar pipa. No sabia que escriure enganxés tant, i després d'aquell libel en vaig fer uns quants més.

Molt recomanable això d'escriure, i no es necessita cap capital inicial ni cap subvenció.

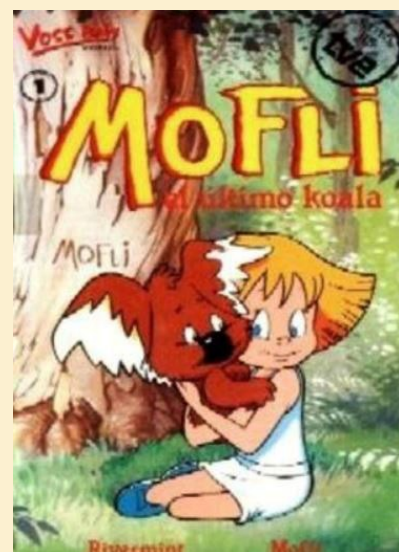
A algú que volgués conèixer les teves novel·les, quin llibre li recomanaries per començar?

La primera, que es diu *Cuatro gatos*. N'estic orgullós per l'èxit que va tenir (crec que va arribar a onze edicions, però no ho sé exactament) i per la quantitat de cartes de lectors que vaig rebre. Després en vaig escriure una altra que s'havia de dir *Abducción*, però a Anaya Editorial no els semblava adequat, i es va acabar anomenant *Qué me vais a contar de los marcianos*. Quines coses. Després en vaig fer una altra (*Estricnina con yogur*), en la qual a l'editorial se li va escapar el paràgraf en què, més o menys, es deia qui era l'assassí, i que després reedità l'editorial Stella Maris amb el títol *Escapada de misterio*, afegint dibuixos i convertint-la en una mena de diari de viatges.

L'última es diu *Niños*, *eso no se toca* i és a les llibreries. Vaig començar a escriure-la i la vaig deixar a mitges. Quan la vaig reprendre, s'havien inventat els telèfons mòbils i tots els xavals en tenien un, la qual cosa invalidava tot l'argument que havia escrit. Quin desastre.

Vàreu començar a col·laborar en el cinema amb *El caballero del dragón* de Fernando Colomo (1985), en què tu vas fer el disseny visual. Com recordes l'experiència?

Emocionant al màxim. Participar en una pel·li de veritat! Vam fer l'*story* entre Colomo i jo, vaig dissenyar una nau espacial a l'estil Giger als Estudis Buñuel, el vestit de Miguel Bosé (una persona encantadora) i alguna altra cosa, però no em vaig poder quedar al rodatge, perquè m'havia compromès amb el Jordi Amorós per començar la sèrie *Mofli*, *el último koala* a temps complet. Quan vaig deixar la feina, vaig recomanar perquè la continuessin Juan Giménez i Alfonso Azpiri, que van superar el que jo havia dissenyat. En qualsevol cas, crec que aquella experiència va ser millor per a mi que posteriorment per als espectadors.

També vas col·laborar amb Equip, la productora del Jordi Amorós (Ja), fent la sèrie de dibuixos animats *Mofli, el último koala* (1987) i després el llarg *Despertaferro! El crit del foc* (1990). Va ser complicat adaptar-te al món de l'animació?

No, jo no hi vaig participar com a animador. Allà n'hi havia uns quants, i molt bons. Jo només dibuixava, així que ja tenia els mínims d'experiència. El que va ser més problemàtic va ser adaptar-me al món de l'animació a Espanya. Allò, de Disney Enterprises, res de res. Si s'espatllava la fotocopidora, baixàvem tots al bar fins que vingués el tècnic a arreglar-la. Els intercaladors tampoc eren chez Disney, eren xavals que no sabien ni la a. Si paraves la projecció de *Bambi* en qualsevol fotograma, trobaves un cérvol jove digne d'emmarcar i penjar a la paret. Si paraves un fotograma de *Mofli*, es feien apostes per esbrinar què cony hi havia dibuixat. Però va ser una bona experiència, de totes maneres.

Com vas viure la mort de Nieto el 1995, des del punt de vista professional?

El molt egoista se'n va anar i no vaig tenir més remei que preparar jo tots els cubates. Abans ens alternàvem.

Tot d'una et vas convertir en un humorista de vinyeta diària a *La Vanguardia*, a la pàgina d'opinió, però vas preferir no encarregar-te del guió. El Jaume Culler, el Toni Corominas i el Kap, els responsables de la secció *El Burladero*, el creaven. Més tard, els guions eren només d'en Toni. Quin era el procés?

En l'època d'*El Burladero*, comentàvem la jugada amb Culler i els altres cada vegada que jo passava per *La Vanguardia*. Amb el Toni la relació va ser més estreta i sempre ens vam entendre de meravella.

Quants anys vas estar a *La Vanguardia*?

Tretze anys.

El 1954 es va publicar el còmic *Diego Valor*, basat en un serial radiofònic. L'any 2013, amb guions d'Andreu Martín, en va fer una nova versió. Et vas sentir còmode dibuixant un còmic d'aventures?

Adolfo Suárez i Josep Tarradellas, *El Cuervo*, 1977.

Sí. A més, *Diego Valor* era l'únic còmic no d'humor que ens deixaven comprar a casa, i ens passàvem de dos quarts de sis a les sis amb l'orella enganxada a la ràdio escoltant la versió radiofònica.

Quan llegia els còmics, no m'agradaven els dibuixos de Buylla i Bayo, i jo em feia a casa els dibuixos, però interpretats per mi. Més tard, a *Trinca*, vaig conèixer Adolfo Buylla i em vaig adonar que era un formidable dibuixant. Em va explicar que aquella lleugeresa en el dibuix es devia al fet que havien de dibuixar un còmic al dia, o alguna cosa semblant.

Doncs a mi em va passar gairebé el mateix. Es van avançar les dates i vaig haver de dibuixar una mica amb presses. Però va ser, a la cap i a la fi, com resoldre una assignatura pendent.

Juntament amb Kim, sou els dos dibuixant veterans en actiu a *El Jueves*. Com has viscut els canvis d'aquests quaranta anys de la revista? Ha canviat l'enfocament de l'humor?

Crec que sí, però és que l'entorn social també ha canviat, i els mitjans de comunicació, com és lògic, van a remolc dels temps.

Em pots comentar si t'interessen especialment alguns dels humoristes gràfics actuals?

M'agraden la majoria dels autors d'*El Jueves*, però és que no conec més revistes d'humor, encara que possiblement n'hi hagi. El 90 % de l'humor que m'arriba ve del WhatsApp.

Alguns projectes en cartera, a part de seguir amb la teva sèrie?

Alguns, però diuen que, si els comentes, ja no funcionen... Què hi farem!

El 2018 vas tornar a viure a Madrid. Segueixes en contacte amb els teus col·legues Carlos Giménez, Usero, etc.?

Sí, encara que no massa, perquè surto poc de casa. I ara menys, és clar, tal com estan les coses.

El Jueves, número 183, 26/11/1980

Algun comentari més que vulguis afegir?

No, ha estat una entrevista supercompleta. Gràcies. Però, com a comiat, una mostra perquè sapigueu el que és bo:

Quan vaig descobrir Drucker i Davis, tot el meu afany era ser com ells. Un mètode d'entrenament era el següent. El Miguel Ángel, MAD en mà, m'explicava un guió: «Un carrer de Nova York. Un cotxe creua a gran velocitat. A dins hi van Clint Eastwood, Paul Newman, Marlene Dietrich i Telly Savalas. Telly Savalas està ficant mà a Marlene. Els persegueix un cotxe de la policia, en què van Lee Marvin, Ernest Borgnine i Charles Bronson. Lee Marvin rosega un escuradents. Charles Bronson dispara un tret a l'aire, que va a parar a una velleta que observa l'escena des del balcó d'un tercer pis d'un dels edificis. A la vorera una dona corre amb un cotxet per esquivar els cotxes».

Jo deixo el llapis i li contesto: «Au va, això és impossible». El Miguel Ángel, sardònic, m'ensenya la pàgina de MAD en què el punyeter Mort Drucker ha dibuixat precisament això.

A partir de llavors, el meu sentit de la perspectiva va fugir a un univers paral·lel i em va deixar en pau.

21 de gener de 2021

<http://humoristan.org>

Enrique Ventura

Jordi Riera Pujal